

Kraków, dnia 20 stycznia 2026 r.

dr hab. Katarzyna Wojtanowicz

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Wydział Nauk Społecznych

Katedra Polityki Społecznej i Pracy Socjalnej

**Recenzja w postępowaniu o nadanie Pani dr Beacie Krajewskiej stopnia
naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk o rodzinie,
w dyscyplinie nauki o rodzinie**

1. Wstęp

Podstawą prawną sporządzenia niniejszej recenzji jest uchwała nr 141/2025 Senatu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 23 października 2025 r., w sprawie powołania mnie na recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Beacie Krajewskiej w dziedzinie nauk o rodzinie, w dyscyplinie nauki o rodzinie. Recenzja osiągnięć naukowych Habilitantki odwołuje się do Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (art. 219 ust. 1).

Podstawą oceny dorobku dr Beaty Krajewskiej są autoreferat oraz osiągnięcie naukowe w postaci monografii pt. *Rodzinne domy dziecka. Idea – przemiany – wsparcie*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2024, ss. 297. Ponadto Habilitantka dołączyła wykaz osiągnięć naukowych zawierający przegląd publikacji naukowych, obejmujący zarówno monografie, rozdziały w monografiach wieloautorskich, jak i artykuły w czasopismach naukowych, a także udział w konferencjach naukowych, uczestnictwo w pracach zespołów badawczych oraz informacje o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę. Habilitantka przedłożyła również dane naukometryczne oraz stosowne zaświadczenia dokumentujące swoje osiągnięcia.

2. Sylwetka naukowa Habilitantki

Pani dr Beata Krajewska ukończyła w 1998 roku studia magisterskie na kierunku pedagogika na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, uzyskując tytuł magistra

pedagogiki. W 2003 roku na tej samej uczelni uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, broniąc rozprawę doktorską pt. Telewizja jako składnik środowiska wychowawczego rodziny, przygotowaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Ublińskiego. Recenzentami pracy byli prof. dr hab. Bronisław Siemieniecki oraz prof. dr hab. Henryk Kuczała. W latach 2021–2022 Habilitantka ukończyła również studia podyplomowe z zakresu suicydologii.

Doświadczenie zawodowe dr Beaty Krajewskiej związane jest przede wszystkim z pracą akademicką oraz działalnością dydaktyczno-wychowawczą. W latach 1998–2000 pracowała jako nauczyciel w Szkole Podstawowej nr 23 we Włocławku, a w latach 2000–2006 jako pedagog szkolny w Gimnazjum nr 4 we Włocławku. W okresie 1999–2003 była zatrudniona jako asystent na Wydziale Nauk Pedagogicznych Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku, a następnie w latach 2003–2007 jako adiunkt w tej samej uczelni. W latach 2004–2014 pełniła funkcję adiunkta na Wydziale Pedagogicznym Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku. Od 2007 roku jest nieprzerwanie zatrudniona na stanowisku adiunkta na Wydziale Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Ponadto Habilitantka współpracowała naukowo i publikacyjnie z Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Jej działalność dydaktyczna obejmuje zajęcia ściśle powiązane z problematyką rodziny, opieki, wychowania, pracy socjalnej oraz wsparcia dziecka. Zainteresowania badawcze Habilitantki koncentrują się wokół problematyki rodziny jako środowiska wychowawczego, systemu wsparcia dziecka i rodziny, pieczy zastępczej, w tym rodzinnych domów dziecka, a także zagadnień przemocy w rodzinie, praw dziecka oraz współczesnych zagrożeń rozwojowych. Szczególne miejsce w jej dorobku zajmują analizy dotyczące funkcjonowania rodzinnych form opieki zastępczej oraz instytucjonalnych i środowiskowych form pomocy rodzinie.

Dorobek naukowy dr Beaty Krajewskiej obejmuje 146 publikacji, w tym 129 opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora, wśród których znajdują się monografie autorskie i współautorskie, redakcje naukowe, rozdziały w monografiach zbiorowych oraz artykuły w czasopismach naukowych.

Aktywność naukowa Habilitantki obejmuje również udział w konferencjach krajowych i międzynarodowych, współpracę w zespołach badawczych oraz zaangażowanie w działalność popularyzującą wiedzę o rodzinie i systemie wsparcia społecznego. Jej prace wpisują się w nurt

badan interdyscyplinarnych, łączących pedagogikę z naukami o rodzinie, pracą socjalną i polityką społeczną, wnosząc istotny wkład w rozwój tych obszarów.

3. Opinia na temat wskazanego przez Habilitantkę najważniejszego osiągnięcia naukowego

Głównym osiągnięciem przedłożonym przez Panią dr Beatę Krajewską, zgłoszonym jako podstawowe osiągnięcie naukowe, jest autorska monografia pt. *Rodzinne domy dziecka. Idea – przemiany – wsparcie*, opublikowana w 2024 roku przez Wydawnictwo Edukacyjne Akapit (Recenzenci: dr hab. Justyna Krzywkowska oraz dr hab. Teresa Ewa Olearczyk, prof. uczelni). Autorka podejmuje w niej niezwykle ważną i aktualną problematykę rodzinnych domów dziecka jako jednej z kluczowych form rodzinnej pieczy zastępczej w Polsce. Wybór tematyki pracy należy uznać za w pełni uzasadniony z punktu widzenia aktualnych wyzwań systemu opieki nad dzieckiem, w szczególności procesów deinstytucjonalizacji oraz poszukiwania form opieki sprzyjających możliwie najbardziej naturalnym warunkom rozwoju dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Jednocześnie tematyka ta wpisuje się w konsekwentnie rozwijane przez Habilitantkę zainteresowania badawcze, koncentrujące się wokół problematyki rodziny, wsparcia dziecka oraz różnych form pieczy zastępczej.

Przedłożona monografia ma charakter interdyscyplinarnego studium, łączącego perspektywę pedagogiczną, społeczną, prawną i historyczną. Praca składa się z sześciu rozdziałów, poprzedzonych wprowadzeniem i zakończonych podsumowaniem oraz postulatami, a także rozbudowaną bibliografią. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, zachowuje właściwe proporcje między częścią teoretyczną, normatywną, metodologiczną i empiryczną, co sprzyja stopniowemu wprowadzaniu czytelnika w problematykę oraz umożliwia pełniejsze zrozumienie analizowanych zagadnień. Układ rozdziałów jest przemyślany, a kolejne części pracy tworzą spójną narrację prowadzącą od ujęć ogólnych ku pogłębionej analizie empirycznej.

W rozdziale pierwszym Autorka rekonstruuje istotę rodzinnych domów dziecka, charakteryzuje ich zadania oraz omawia sytuację dzieci i opiekunów funkcjonujących w tej formie pieczy. Na uwagę zasługuje szerokie wykorzystanie literatury przedmiotu, zarówno klasycznych opracowań z zakresu pedagogiki opiekuńczej i pedagogiki rodziny, jak i nowszych badań odnoszących się do współczesnych wyzwań systemu pieczy zastępczej. Autorka ukazuje rodzinne domy dziecka jako szczególną przestrzeń łączącą cechy środowiska rodzinnego

i instytucjonalnego, co pozwala uchwycić ich specyfikę i odmienność wobec innych form opieki. Rozdział ten stanowi teoretyczne wprowadzenie do dalszych rozważań oraz porządkuje podstawowe pojęcia wykorzystywane w całej monografii.

Rozdział drugi poświęcony został historii rodzinnych domów dziecka i przemianom ich miejsca w systemie opieki nad dzieckiem, od rozwiązań funkcjonujących w systemie oświaty po współczesne umiejscowienie w systemie pomocy społecznej. Autorka ukazuje ewolucję tej formy pieczy w kontekście zmian społecznych, ideowych i legislacyjnych, wskazując, jak zmieniało się rozumienie opieki nad dzieckiem pozbawionym opieki rodzicielskiej oraz roli państwa w tym zakresie. Wykazuje się przy tym dobrą orientacją w źródłach historycznych i aktach prawnych, a przedstawione analizy pozwalają zrozumieć genezę współczesnych rozwiązań. Rozdział ten ma istotną wartość poznawczą i porządkującą, tworząc ważne tło dla dalszych analiz.

W rozdziale trzecim Habilitantka koncentruje się na aktualnych uwarunkowaniach normatywnych funkcjonowania rodzinnych domów dziecka oraz przedstawia dane statystyczne obrazujące skalę tego zjawiska. Autorka w sposób syntetyczny omawia obowiązujące regulacje prawne, precyzując zadania i warunki funkcjonowania tej formy pieczy, a następnie odnosi je do realiów praktyki. Cennym walorem tej części pracy jest umiejętne zestawienie przepisów prawa z danymi statystycznymi, co pozwala uchwycić zarówno formalne ramy systemu, jak i jego rzeczywisty zasięg. Rozdział ten może stanowić wartościowe kompendium wiedzy zarówno dla badaczy, jak i dla praktyków systemu pieczy zastępczej, poszukujących uporządkowanej informacji o aktualnym stanie prawnym i organizacyjnym.

Część metodologiczna zawarta w rozdziale czwartym prezentuje założenia badań własnych Autorki. Dr Beata Krajewska formułuje cele i problemy badawcze, opisuje procedurę badawczą oraz zastosowane metody i techniki, uzasadniając ich dobór w kontekście specyfiki analizowanego zjawiska. Należy docenić konsekwencję metodologiczną oraz klarowność wyводу, a także dbałość o spójność między częścią teoretyczną a empiryczną. Pewnym ograniczeniem tej części pracy jest jednak niewielka liczebność próby badawczej, co mimo bogactwa uzyskanego materiału empirycznego, ogranicza możliwość uogólniania wniosków na całą populację rodzinnych domów dziecka w Polsce. Uzyskane wyniki mają zatem w większym stopniu charakter rozpoznawczy i eksploracyjny. Mimo to zgromadzony materiał jest poprawnie opracowany, a formułowane wnioski pozostają spójne z przyjętymi założeniami badawczymi. W przyszłości zasadne byłoby rozważenie poszerzenia próby badawczej oraz

włączenia do analiz innych uczestników systemu pieczy zastępczej, takich jak przedstawiciele instytucji organizujących pieczę czy sami wychowankowie, co mogłoby dodatkowo wzmocnić walor poznawczy badań.

Rozdział piąty poświęcony został problematyce wsparcia opiekunów rodzinnych domów dziecka oraz ich podopiecznych. Autorka wnikliwie analizuje formy pomocy udzielanej przez różne podmioty systemu, wskazując zarówno na dobre praktyki, jak i na luki oraz trudności w funkcjonowaniu sieci wsparcia. Wysoko oceniam praktyczny wymiar tych analiz oraz ich silne osadzenie w materiale empirycznym, co pozwala spojrzeć na system wsparcia z perspektywy osób bezpośrednio z niego korzystających. Autorka ukazuje, że skuteczna pomoc wymaga nie tylko rozwiązań formalnych, lecz także dostępności wsparcia specjalistycznego, partnerskich relacji z instytucjami oraz zrozumienia specyfiki pracy opiekunów. Jest to jeden z najbardziej wartościowych fragmentów monografii, który wnosi istotny wkład do refleksji nad doskonaleniem praktyki pieczy zastępczej.

W rozdziale szóstym Autorka przedstawia rodzinne domy dziecka w percepcji osób zaangażowanych w ich prowadzenie, analizując motywacje, problemy, sukcesy oraz postulaty badanych. Uzyskany materiał empiryczny jest bogaty i inspirujący, a jego interpretacja pozwala lepiej zrozumieć codzienność tej formy pieczy zastępczej, zarówno w wymiarze organizacyjnym, jak i emocjonalnym. Na uwagę zasługuje umiejętność Autorki w łączeniu narracji badanych z refleksją teoretyczną, co nadaje tej części pracy pogłębiony charakter interpretacyjny. Rozdział ten ukazuje złożoność roli opiekunów, ich zaangażowanie, ale także obciążenia i dylematy, z jakimi się mierzą, czyniąc tę część pracy szczególnie wartościową poznawczo.

Całość zamyka podsumowanie zawierające wnioski i postulaty, które mają wyraźny walor aplikacyjny. Sformułowane rekomendacje mogą stanowić ważny punkt odniesienia dla organizatorów pieczy zastępczej, decydentów oraz praktyków pracujących z rodzinami i dziećmi. Autorka słusznie akcentuje potrzebę wzmocnienia systemu wsparcia, lepszej koordynacji działań instytucji oraz dalszej profesjonalizacji działań podejmowanych wobec opiekunów i wychowanków rodzinnych domów dziecka, wskazując przy tym na odpowiedzialność państwa i samorządów w tym zakresie.

Wśród nielicznych uwag krytycznych warto jeszcze wskazać, że część teoretyczna mogłaby zostać wzbogacona o szersze odniesienia do rozwiązań funkcjonujących w innych krajach oraz bardziej krytyczną refleksję nad aktualnymi kierunkami polityki państwa wobec

pieczy zastępczej. Takie porównawcze i dyskusyjne ujęcie mogłoby dodatkowo pogłębić interpretację analizowanych zjawisk oraz wzmocnić międzynarodowy kontekst rozważań.

Podsumowując, monografia *Rodzinne domy dziecka. Idea – przemiany – wsparcie* stanowi dojrzałe, spójne i wartościowe opracowanie naukowe, wnoszące istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o rodzinie, w tym pedagogiki rodziny oraz badań nad pieczą zastępczą. Autorka wykazała się erudycją, rzetelnością metodologiczną oraz umiejętnością łączenia teorii z praktyką. Praca ma zarówno znaczenie poznawcze, jak i wyraźny potencjał aplikacyjny. Pomimo wskazanych drobnych uwag krytycznych należy ją ocenić bardzo wysoko jako ważne i oryginalne osiągnięcie naukowe, które może inspirować dalsze badania i działania na rzecz doskonalenia systemu wsparcia dziecka i rodziny w Polsce, szczególnie cenne w obliczu stojących przed tym systemem wyzwań reformy.

4. Ocena dorobku składającego się na aktywność naukową

Zgodnie z przedstawionym autoreferatem dorobek naukowy Pani dr Beaty Krajewskiej obejmuje 129 publikacji po uzyskaniu stopnia doktora. Tak znaczna liczba opracowań świadczy o wysokiej aktywności badawczej Habilitantki oraz o konsekwentnym rozwijaniu zainteresowań naukowych. Wśród tych publikacji znajdują się monografie autorskie, monografie pod redakcją i współredakcją, liczne rozdziały w monografiach zbiorowych oraz artykuły w czasopismach naukowych.

Poza głównym dziełem na szczególną uwagę zasługują monografie autorskie, m.in.: *Okna życia w systemie opieki nad dziećmi* (2015), *Między pomocą społeczną, wsparciem a pieczą zastępczą. Założenia i rzeczywistość wybranych instytucji* (2018), *Rada rodziców w szkole* (2012), *Instrukcje wsparcia dziecka i rodziny. Zagadnienia podstawowe* (2009) oraz *Telewizja w recepcji dorosłych i studentów* (2009). Prace te ukazują konsekwentnie rozwijane przez Autorkę zainteresowania badawcze skoncentrowane wokół problematyki dziecka, rodziny, instytucji wsparcia oraz środowisk wychowawczych. Na uwagę zasługuje zwłaszcza podejmowanie zagadnień rzadko obecnych w literaturze pedagogicznej, takich jak problematyka okien życia, które Autorka analizuje zarówno w perspektywie etycznej, prawnej, jak i wychowawczej.

Istotnym elementem dorobku są również monografie pod redakcją i współredakcją, w których Habilitantka inicjuje interdyscyplinarną debatę nad problemami współczesnej rodziny, m.in.: *Wsparcie i ochrona rodziny w ujęciu interdyscyplinarnym*, *Prawo dziecka*

w teorii i w praktyce, Zagrożenia współczesnej rodziny czy Współpraca i wsparcie w ujęciu interdyscyplinarnym. Publikacje te potwierdzają zdolność Autorki do integrowania perspektyw badawczych reprezentowanych przez różne dyscypliny: pedagogikę, nauki o rodzinie, prawo i nauki społeczne oraz do tworzenia przestrzeni dla wymiany poglądów i doświadczeń badawczych.

Szczególne miejsce w dorobku Habilitantki zajmują artykuły naukowe, które jak podkreśla w autoreferacie, stanowią ważne dopełnienie i pogłębienie problematyki podejmowanej w monografiach. Dr Beata Krajewska omawia w autoreferacie wybrane teksty poświęcone m.in.: rodzinie jako środowisku wychowawczemu dziecka, funkcjonowaniu rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, przemocy wobec dzieci, ochronie praw dziecka, a także zadaniom instytucji wsparcia w systemie pomocy społecznej. W artykułach tych Autorka podejmuje zarówno analizy teoretyczne, jak i prezentuje wyniki badań własnych, ukazując złożoność sytuacji dziecka i rodziny w warunkach dynamicznych przemian społecznych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że w wielu artykułach dr Beata Krajewska podejmuje problematykę pieczy zastępczej w różnych jej wymiarach: od uwarunkowań prawnych i organizacyjnych, przez społeczne postrzeganie rodzin zastępczych, po doświadczenia samych wychowanków i opiekunów. Teksty te wnoszą istotny wkład w rozpoznanie barier i możliwości rozwoju rodzinnych form opieki, a zarazem stanowią ważne zaplecze teoretyczne i empiryczne dla monografii habilitacyjnej.

Równie istotne są artykuły poświęcone przemocy wobec dzieci i w rodzinie, w których Autorka ukazuje to zjawisko jako poważne zagrożenie dla rozwoju dziecka, wymagające zintegrowanych działań wychowawczych, prawnych i pomocowych. Dr Beata Krajewska analizuje mechanizmy przemocy, konsekwencje psychopedagogiczne dla ofiar oraz rolę instytucji w systemie ochrony dziecka, podkreślając znaczenie wczesnej diagnozy i interdyscyplinarnej współpracy.

W autoreferacie Habilitantka zwraca również uwagę na artykuły dotyczące praw dziecka i ich realizacji w praktyce wychowawczej oraz instytucjonalnej. Autorka podejmuje w nich refleksję nad statusem dziecka jako podmiotu praw, wskazując na napięcia między deklaracjami normatywnymi a rzeczywistymi możliwościami ich urzeczywistniania w rodzinie, szkole i systemie pieczy zastępczej. Tego typu analizy wzmacniają normatywny i aksjologiczny wymiar jej dorobku.

Dopełnieniem tego nurtu są teksty odnoszące się do funkcjonowania szkoły i współpracy z rodzicami, w tym problematyki rad rodziców, edukacji medialnej oraz roli środków masowego przekazu w procesie wychowania. Pokazują one, że zainteresowania badawcze Habilitantki obejmują nie tylko sytuacje kryzysowe, ale również codzienne konteksty rozwoju dziecka i współdziałania środowisk wychowawczych.

Na podkreślenie zasługuje interdyscyplinarny charakter prac dr Beaty Krajewskiej, w których łączy ona perspektywę pedagogiczną z odniesieniami do rozwiązań prawnych i społecznych. Taki sposób ujmowania badanych zjawisk pozwala na pełniejsze rozumienie problemów współczesnej rodziny i sprzyja formułowaniu wniosków o charakterze aplikacyjnym.

Dorobek naukowy Habilitantki cechuje się również wyraźnym wymiarem aplikacyjnym. W wielu publikacjach Autorka formułuje wnioski i rekomendacje istotne dla praktyki pedagogicznej oraz funkcjonowania instytucji wspierających dziecko i rodzinę, co zwiększa użyteczność jej badań i wzmacnia ich znaczenie dla rozwoju praktyki społecznej.

Na uwagę zasługuje także aktywność konferencyjna dr Beaty Krajewskiej, która regularnie prezentuje wyniki swoich badań na konferencjach naukowych i naukowo-praktycznych o zasięgu krajowym, włączając się w bieżący dyskurs nad problematyką dziecka, rodziny i systemu wsparcia społecznego.

Jednocześnie, na tle bogatego i systematycznie rozwijanego dorobku, słabszym punktem aktywności naukowej Habilitantki pozostaje ograniczona obecność w międzynarodowym obiegu naukowym. Publikacje ukazują się głównie w krajowych wydawnictwach i czasopismach, a współpraca badawcza koncentruje się przede wszystkim na środowisku polskim. W przyszłości zasadne byłoby wzmocnienie tej aktywności, co mogłoby zwiększyć oddziaływanie dorobku Autorki oraz wzbogacić jej badania o perspektywę porównawczą.

Uzupełnieniem oceny dorobku są dane bibliometryczne przedstawione w autoreferacie. Publikacje dr Beaty Krajewskiej były cytowane ponad 100 razy według Google Scholar, a indeks Hirscha wynosi 5.

Podsumowując, dorobek naukowy dr Beaty Krajewskiej – poza głównym dziełem – charakteryzuje się znaczną objętością, spójnością problemową oraz konsekwentnym ukierunkowaniem na kluczowe wyzwania współczesnej rodziny, dziecka i systemu wsparcia.

Pomimo potrzeby wzmocnienia aktywności międzynarodowej, całokształt tego dorobku należy ocenić jako znaczący wkład w rozwój pedagogiki i nauk o rodzinie.

5. Konkluzja

Przedłożony do oceny dorobek naukowy Pani dr Beaty Krajewskiej posiada wartość poznawczą i tworzy spójny merytorycznie wkład w rozwój dyscypliny nauki o rodzinie. Osiągnięcia zaprezentowane do oceny w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej oraz popularyzatorskiej świadczą o konsekwentnym i systematycznym rozwoju drogi zawodowej Habilitantki.

Praca dr Beaty Krajewskiej pt. *Rodzinne domy dziecka. Idea – przemiany – wsparcie*, wskazana jako główne osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym, pomimo pewnych niedociągnięć zgłoszonych w recenzji, stanowi wartościowe i interesujące poznawczo opracowanie, które w sposób interdyscyplinarny ujmuje problematykę rodzinnych form pieczy zastępczej oraz systemu wsparcia dziecka i rodziny. Monografia ta wnosi do dyscypliny nauki o rodzinie wkład w postaci pogłębionej refleksji teoretycznej, syntetycznego ujęcia przemian tej formy opieki oraz oryginalnych wyników badań własnych Autorki.

Stwierdzam, że przedłożona do oceny praca habilitacyjna oraz dołączone publikacje spełniają wymagania określone w art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W związku z powyższym pozytywnie oceniam wniosek o nadanie dr Beacie Krajewskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk o rodzinie, w dyscyplinie nauki o rodzinie.

Receznent

Dr hab. Katarzyna Wojtanowicz